

Una ombra de mi

Text > XAVIER CORTADELLAS

Il·lustració > LAURA REIXACH

El 28 de març de l'any 1943, Joan Prat —és a dir, Armand Obiols— rep un sobre. A dins, no hi ha una carta, sinó que n'hi ha quatre: totes les ha escrit Mercè Rodoreda; totes, naturalment, per a Joan Prat. La primera és del dia 20; la segona, del 21; la tercera, del 23; l'última, del 24. Les quatre en un mateix sobre, tal com ja he escrit. Havia de ser estranya Mercè Rodoreda! No és pas, però, que volgués estalviar sobres i segells malgrat aquells anys d'exili i de misèria i de guerra. Sembla que, si va fer això, va ser perquè estava enfadada: Joan Prat ho aclareix a la contesta. Quan ella es va calmar, va decidir enviar-li tot de cop totes les cartes que li havia escrit. Joan Prat, a més, li diu que és injusta, que ell pensa en ella a cada moment, que li escriu pràcticament cada dia, que si no li escriu més és perquè sap que no es troba bé. Algú dirà que tot això són excuses d'home. Algú altre, que així és com són les dones. En fi.

Joan Prat és a Bordeus; Mercè Rodoreda, a Llemotges. Bé, exactament, són a Bordeaux i a Limoges, tal com ho escriu ell. Els mig separa la guerra i la possibilitat que tenen tots dos d'anar amunt i avall. Ella, perquè no es troba bé; ell, perquè per moure's depèn de la benvolença d'un comandant. Recorda encara a Rodoreda que va anar a veure-la a Llemotges no fa gaire i li fa saber que cap alemany no s'hauria arriscat tant com ell. No ho sé.

Vaig començar a llegir les cartes que Armand Obiols va enviar a Mercè Rodoreda fa més de deu anys. Editades per la Fundació La Mirada de Sabadell, aquestes cartes són indispensables per entendre la relació que van tenir ells dos. Una relació amorosa, però també complicada. Segur que Eva Comas-Arnal se n'ha servit molt per poder escriure *Mercè i Joan*, la novel·la sobre la relació sentimental entre Rodoreda i Prat amb què va guanyar el Premi Proa de novel·la de l'any passat. Deu haver estat un dels llibres més venuts d'aquest Sant Jordi. (He d'escriure i he d'enviar aquest text força abans del dia 23 d'abril; quan el llegiu, quan jo el rellegeixi, ja ho sabrem.)

Em sembla, però, que no compraré aquesta novel·la, de la mateixa manera que tampoc no recordo que acabés de llegir aquell llibre de cartes. Em va cansar. M'interessava, però en alguns moments em va semblar massa personal: «Potser t'he somniat la nit darrera, però ja m'he llevat ple de tu...», li escriu Obiols. I acaba dient-li: «T'estimo molt, Mercè. Quan et dic que sense tu només soc una ombra de mi, et dic una cosa que és literalment exacta...».

En general, baixar a aquest nivell de relacions humanes m'interessa poc. De tant en tant, però, hi ha reflexions de Joan Prats (Armand Obiols) sobre altres escriptors catalans i sobre alguns llibres de la nostra literatura.

En el pròleg de *Cartes a Mercè Rodoreda*, que així és com es diu aquell llibre, Anna Maria Saludes va escriure

que, durant l'exili, no era gens estrany que una carta o que una part d'una carta escrita per ara algú com Joan Prat fos reenviada o recopiada per algú altre a altres cercles d'exiliats. Era la manera de no perdre el contacte entre si, de tenir converses, per dir-ho d'alguna manera, entre més de dos; de poder parlar també entre ells de literatura i de Catalunya i de l'exili. Durant molts anys, Mercè Rodoreda també va fer això. Fins i tot, després de 1971, que és quan va morir Joan Prat, Rodoreda va continuar enviant fragments de cartes d'ell a gent que li semblava que podia contribuir a reivindicar-lo literàriament. I també «volent mantenir viva la imatge de l'escriptor», com indica Saludes. En va enviar a Joan Molas, per exemple. Tot allò que Joan Prat no va escriure i que molts pensen que va ser una llàstima que no escrivís.

La vida és plena d'atzars o d'imponderables. Hi ha ponts que ens porten a gent i a establir relacions amb què no havíem comptat. Un d'aquests atzars o un d'aquests ponts o un d'aquests imponderables m'ha portat per una raó que ara no ve al cas fins a Miquel Bach. Poeta i crític, l'any 1989, va crear conjuntament amb altres la Fundació La Mirada. Era un homenatge a Edicions La Mirada, l'editorial de Sabadell que van crear l'any 1924 Francesc Trabal, Joan Oliver i Joan Prat. O si ho volen, Francesc Trabal, Pere Quart i Armand Obiols. La Fundació La Mirada es dedicava prioritàriament a estudiar i a difondre l'obra del Grup de Sabadell, també conegut com el grup de La Mirada. Miquel Bach, per exemple, va ser el curador d'algunes obres d'Armand Obiols. Fa uns mesos, però, Bach em va fer saber que els d'aquesta fundació abaixaven la persiana perquè s'havien fet grans i perquè no havien trobat ningú que volgués continuar la feina que han fet.

Gairebé, doncs, el final de l'activitat cultural d'uns coincideix amb el primer gran èxit de l'obra d'una altra. Sobre la mateixa gent. Si més no, en part. I així va girant el món i passa el temps i la gent que un dia van ser peces importants de la nostra literatura. I tot se'n va riu avall. Com l'amor i com les cartes que un dia van ser ben vives.

